

RAMOWY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Westybul wejścia głównego do budynku należącego do kompleksu Klinik
Wrocławskich ul Chałubińskiego 3
Wrocław

Opracował zespół konserwatorski
mgr Dorota Wandrychowska
mgr Cezary Wandrychowski

2017

KONSERWATOR DZIAŁ SZTUKI
mgr Dorota Wandrychowska
51-141 Wrocław, ul. M. Reja 10
tel. 325-32-40, nr dypl. T 1457

Konservator Dział Sztuki
mgr Cezary Wandrychowski
nr dypl. 1426

1. KARTA TYTUŁOWA

A. DANE DOTYCZĄCE OBIEKTU:

WYSTRÓJ WESTYBULI

materiał :

- malarstwo na ścianach i sklepieniu - farba - tłusta tempera
- drzwi wejścia głównego
- drzwi prowadzące na korytarz
- ceramika klinkierowa czerwona
- stalowa balustrada

czas powstania:.. Ok1900

autor malarstwa - nieznany

Westybul budynku w kompleksie zabudowań Klinik Wrocławskich
Wrocław ul. Chałbińskiego 3

B. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

-Wykonawca opracowania –zespół konserwatorski Wrocław, ul. M. Konopnickiej 9d
konserwator malarstwa - mgr Cezary Wandrychowski
konserwator detalu architektonicznego – mgr Dorota Wandrychowska

KONSERWATOR DETAL Sztuki
mgr Dorota Wandrychowska
51-141 Wrocław, ul. M. Konopnickiej 9d
tel. 325-32440, nr dykt. I 1457

Konservator Detal Sztuki
mgr Cezary Wandrychowski
nr dykt. 1426

Wrocław 2017

Niniejsze opracowanie podlega ochronie praw autorskich.

2. WSTĘP

2.1. *Przedmiot opracowania*

Przedmiotem niniejszego opracowania jest wystrój westybulu wejścia głównego budynku ul Chałbińskiego 3 w kompleksie zabudowań Klinik Wrocławskich we Wrocławiu

2.2. *Cel i zakres opracowania*

Celem niniejszego opracowania jest opracowanie ramowego programu prac konserwatorskich w oparciu o wyniki analizę stanu zachowania

2.3. *Podstawa opracowania*

Podstawą niniejszego opracowania są oględziny wykonane in situ

3. OPIS

Westybul wejścia głównego mieści w sobie schody prowadzące na pierwszą kondygnację korytarzy budynku. Przejście oddzielone szklaną ścianą ze szklanymi drzwiami. oprawioną ceglanym łukiem. Z bramy wkracza się na blokowe schody z granitu. Pomieszczenie przykryte sklepieniem krzyżowym spływającym na ceglane słuszki pomiędzy którymi podwójne pola wytyczone cegłą wewnątrz pół malarstwo ornamentowe, nad polami ceglane tondo w nim pole tynkowane pokryte malarstwem ornamentowym o motywach rozety. Na sklepieniu delikatna dekoracja ornamentowa biegnąca wzdłuż grzbietów wysklepków

Polichromia oryginalna – farba olejna, nakładana była bezpośrednio na tynk wapiennym drobnoziarnistym, starannie zatartym pokrytym pobiałą wapienną. Ornament nakładany był techniką patronową z podmalowaniem.

Na przestrzeni lat pomieszczenie wielokrotnie remontowane, pokrywane farbami. Obecnie dawny wystrój został odsłonięty spod nawarstwień

4. TECHNIKA WYKONANIA

Malarstwo - polichromia olejna w technice patronowej na podłożu mineralnym (gładki tynk wapienny pokryty pobiałą wapienną)

Cegła klinkierowa, spoina wapienna. Lekko wgłębiona,

Schody blokowe granitowe

Balustrada stal kuta

Drzwi wejściowe, dwuskrzydłowe, dębowe,, z przeszkleniem i kratą stalowa kutą na szkle

Drzwi prowadzące na korytarz wypełnione szkłem w drewnianych ramach.

5. WARUNKI EKSPOZYCJI

Westybul narażony jest na zmienne warunki z uwagi na kontakt z zewnątrz, co w okresie zimowym powoduje zwiększone zawilgocenie pomieszczenia. Obiekt ogrzewany

6. STAN ZACHOWANIA

Oryginalny wystrój został zniszczony. Stan zachowania malatury jest zróżnicowany, zniszczenia różnego typu występują na poszczególnych partiach nierównomiernie. W miejscach penetracji wody na skutek zalewania z zewnątrz obserwuje się szczególnie rozległe zniszczenia, gdyż przyczyniła się ona do daleko posuniętej degradacji tynku. Powstały wysolenia powodujące rozwarstwienie i dezintegrację podłoża, a także malatury. Atmosfera podwyższonej wilgotności stanowiła dogodną pożywkę dla rozwoju mikroflory, a w szczególności grzybów, które spowodowały degradację spoiwa w zasadzie na wszystkich partiach malatury. Obserwuje się jej spęcherzenia, odspajanie, co w konsekwencji doprowadziło do ubytków estetycznych polichromii. Wiele partii malarstwa jest jeszcze bardziej zniszczonych, gdyż stwierdzono, że odspoiło się wraz z tynkiem od podłoża. Długo zalegająca wilgoć w ścianach i okresowe jej wysychanie wywołało wędrówkę soli na powierzchnię i powstanie wykwitów, które stopniowo osadzały się na malaturze. W wielu miejscach degradacja spoiwa spowodowała całościowe przyciemnienie polichromii, zatarcie konturów, zmiany walorowe i kolorystyczne. W rezultacie działania różnych niszczących czynników przedstawienia są zaplamione, obserwuje się zacieki, zmiany kolorystyczne i walorowe. Dodatkowo, miejscowo bardzo rozległe zniszczenia powstały na skutek prowadzonych prac remontowych w postaci uszkodzeń mechanicznych- obserwuje się przetarcia, otwory na instalacje elektryczne, uszkodzenia .

Ceramiczne kształtki posiadają liczne mechaniczne uszkodzenia, zarysowania, drobne obtłuczenia, które wykonano chcąc zwiększyć adhezję przy zasłanianiu ceramiki warstwami farby. Spoina jest brudna, miejscami wykruszona i osłabiona.

Stolarka drzwiowa prowadząca na korytarz jest w wielu miejscach uszkodzona na przemykach i dolnych płycinach. Drzwi są przemalowane farbą olejną. Drzwi są w dobrym stanie technicznym – nie są wykręcone, wypaczone, zawiasy lekko chodzą a skrzydła domykają się w swych futrynach. Stwierdzono ubytki. Drzwi wykazują typowe zniszczenia powstałe w trakcie ich wieloletniego użytkowania – drobne uszkodzenia, wyluszczenia, odspojenia płycin od ramy.

Drzwi wejściowe zewnętrzne wykonane z dębiny są wyeksploatowane, powierzchnia pokryta kilkoma warstwami malatur olejnych zabrudzona. Warstwy farb zniszczone, a nawet częściowo wytarte – w okolicach klamek oraz w dolnych partiach najbardziej narażonej na uszkodzenia mechaniczne

Stalowa balustrada pokryta warstwami farby olejnej. Detal zalany farbą stracił formę i plastykę, widoczne zacieki, zgrubienia.

7. PROBLEMATYKA I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Stan zachowania obiektu wymaga interwencji konserwatorskiej. Celem przystąpienia do prac konserwatorskich jest przywrócenie westybulowi pełnych walorów estetycznych i wyeksponowanie pierwotnego reprezentacyjnego charakteru. Łączy się to z koniecznością wykonania zabiegów konserwatorskich, które przywrócą pełne walory estetyczne eksponowanych elementów wystroju. Zabiegi konserwatorskie na polichromii powinny mieć charakter mieszany - konserwatorsko-rekonstrukcyjny.

8. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

polichromia

1. Oczyszczenie powierzchni pomocy pary wodnej; preparatów emulgujących wspomaganych mechanicznie po uprzednim wykonaniu prób i ustaleniu jak najmniej niszczącej, ale zarazem skutecznej metody oczyszczania wraz z doczyszczeniem
2. Konsolidacja odsłoniętej warstwy malarskiej
3. Uzupełnienie uszkodzonych fragmentów podłoża
4. Wyrównanie powierzchni uzupełnianych ubytków
5. Wykonanie punktowań i retuszy zachowanych oryginałów
6. Wykonanie rekonstrukcji lub aranżacji polichromii w partiach z niezachowaną malaturą oryginalną w oparciu o odsłonięte i zachowane oryginały

Ceramika

1. Oczyszczenie powierzchni przy pomocy pary wodnej pod ciśnieniem wspomaganej środkami powierzchniowoczynnymi
2. Wykonanie uzupełnienia ubytków większych uszkodzeń, nie należy uzupełniać drobnych uszkodzeń powierzchni, które by się łączyło w prawie całkowitym zastąpieniu czerepu przez uzupełnienia. Drobne nadłuszczenia pozostaną jako ślad działań na obiekcie
3. Oczyszczenie fugi przy pomocy pary wodnej pod ciśnieniem
4. Usunięcie sypiących się fragmentów fugi
5. Zapuszczenie oryginalnej fugi preparatem wzmacniającym rozpuszczalnikowym Teifgruntem na bazie żywic akrylowych
6. Uzupełnienie braków fugi zaprawą o zbliżonym uziarnieniu i kolorze do oryginału

Drzwi zewnętrzne

1. usunąć malatur przy zastosowaniu dmuchawy z gorącym powietrzem
2. Wykonać naprawy stolarskie przy zastosowaniu materiału analogicznego do oryginału – flekowania, uzupełnienia brakujących profili, sklejenie pęknięć, wykonać stabilizacje konstrukcyjne
3. Wykonać szlifowania papierem ściernym w celu usunięcia resztek lakieru i wyrównania powierzchni
4. Wykonać szpachlowania drobnych ubytków przy pomocy kitu trocinowego
5. Wykonać wyrównanie nierówności przy pomocy podbarwionej szpachli drobnoziarnistej (wypełnienie spękań, wypłukań drewna) odpornej na zewnętrzne warunki atmosferyczne

6. Wykonać malowanie laserunkowe lakierobejcą półmatową typu Sadolin, która stanowi zarazem impregnat do drewna zabezpieczający nie tylko powierzchnię, ale również głębsze warstwy drewna, gdyż jest najbardziej odporna na warunki atmosferyczne
7. Wykonać uzupełnienie brakujących okuć – dobrać klamkę odpowiadającą stylistyką do obiektu

Drzwi wewnętrzne

1. Usunięcie wtórnych przemalowań przy zastosowaniu metod chemicznych (środki emulgujące) lub mechanicznych (cykliny) po uprzednim wykonaniu skuteczności zabiegu, przy równoczesnym dążeniu do jak najmniejszego zniszczenia oryginalnych mazerunków znajdujących się pod nawarstwieniami
2. Wykonanie napraw stolarskich przy zastosowaniu materiału analogicznego do oryginału – flekowania, uzupełnienia brakujących profili, sklejenie pęknięć, stabilizację konstrukcji.

W przypadku drzwi na parterze prowadzących do sieni, które są bardzo wypaczone zaleca się wykonanie nowych ram i ozdobnych listew oraz zachowanie istniejących płycin, które należy wbudować w nowe obramowanie

3. Wykonanie szpachlowania wgłębień, szczelin przy pomocy kitu trocinowego
4. Wyrównanie zarysowań i nierówności powierzchni przy pomocy szpachli drobnoziarnistej
5. Wykonanie prac w obrębie okuć
  - a. uzupełnienie brakujących okuć i klamek w porozumieniu z projektantem
  - b. naprawa zamków lub wstawienie nowych w miejsce oryginalnych zamków
  - c. oczyszczenie okuć

Wykonać prace malarskie, nałożyć trzy warstwy malarskie farby do drewna stosując rozpuszczalnikowe farby półmatowe, uzupełniając równocześnie szpachlowanie nierówności, każda spodnia warstwa powinna być przeszlifowana. Farby rozpuszczalnikowe zaleca się ze względu na ich większą trwałość, co jest istotne w obiekcie użyteczności publicznej. Uzupełnienie szkielec, lub ich wymiana.

Metalowa balustrada i krata na drzwiach zewnętrznych

1. Oczyszczenie elementów metalowych z nawarstwień brudu, kurzu pajączyn i innych, luźnych nawarstwień.
2. Wykonanie usunięcia nawarstwień farby przy zastosowaniu np dmuchawy z gorącym powietrzem wspomagane metodą chemiczną. Oraz metodą mechaniczną (szczotki metalowe na kątówce z regulowanymi obrotami)
3. Wykonanie pasywacji powierzchni
4. Malowanie balustrady w kolorze matowej czerni farbami do metalu RAL8022

Granitowe schody

1. Umyć gorącą parą wspomaganą środkami powierzchniowo-czynnymi
2. Doczyścić mechanicznie przy użyciu kamieni ściernych
3. Odkuć zaplamienia zaprawą

SPIS FOTOGRAFII

1. Brama wejściowa dębowa pokryta wtórnymi warstwami farb
2. Westybul, widok na sklepienia
3. Stalowa balustrada
4. Stalowa krata na drzwiach wejściowych
5. Makrofotografia cegły i fragmentu oryginalnej spoiny. Widoczne uszkodzenia mechaniczne na cegle (drobne odpryski czerepu), Oryginalna fuga była zakładana w głębi spoin
6. Makrofotografia cegły i fragmentu oryginalnej spoiny. Widoczne uszkodzenia mechaniczne na cegle (drobne odpryski czerepu), Oryginalna fuga była zakładana w głębi spoin
7. Makrofotografia cegły i fragmentu oryginalnej spoiny. Widoczne uszkodzenia mechaniczne na cegle (drobne odpryski czerepu), Oryginalna fuga była zakładana w głębi spoin
8. Makrofotografia cegły i fragmentu oryginalnej spoiny. Widoczne uszkodzenia mechaniczne na cegle (drobne odpryski czerepu), Oryginalna fuga była zakładana w głębi spoin, widoczny ubytek w spoinie
9. Malarstwo ornamentowe na ścianach westybulu, widoczne ubytki dekoracji
10. Dekoracja malarska na sklepieniu, widoczne ubytki dekoracji i tła
11. Dekoracja malarska na sklepieniu, widoczne ubytki dekoracji i tła
12. Makrofotografia kształtki. Widoczne uszkodzenia mechaniczne na cegle (drobne odpryski czerepu)
13. Makrofotografia kształtki. Widoczne uszkodzenia mechaniczne na cegle (drobne odpryski czerepu)
14. Dekoracja malarska na sklepieniu, widoczne ubytki dekoracji i tła
15. Malarstwo ornamentowe na ścianie westybulu, widoczne bardzo rozległe zniszczenie i ubytki dekoracji, które powstały przez długotrwałe zalewanie ściany wodą
16. Malarstwo ornamentowe na ścianie westybulu, widoczne bardzo rozległe zniszczenia i ubytki dekoracji, które powstały przez długotrwałe zalewanie ściany wodą
17. Malarstwo ornamentowe na ścianie westybulu, widoczny ubytek tynku, spękania całej struktury i złuszczenia farby
18. Malarstwo ornamentowe na ścianie westybulu, widoczne spęcherzenie tynku powstałe na skutek wysoleń, Obserwuje się spękania całej struktury i złuszczenia farby, część dekoracji złuszczyła się
19. Widoczne słabe zespojenie malarstwa z podłożem, farba wykazuje tendencje do odspajania się

1.
2.

3.
4.

5.
6.

4.
8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

14.
18.

